

Wat is de economische waarde van vrijwilligerswerk in Nederland? Onderzoek naar

vrijwilligersuur waarderingen per land, sectorverschillen (zorg vs sport vs cultuur), en hoe gemeenten en fondsen de bijdrage van vrijwilligers berekenen. Specifieke focus op Nederland en CBS-data.

Perfect! Nu schrijf ik het volledige rapport:

Economische Waarde van Vrijwilligerswerk in Nederland: Een Gespecificeerde Analyse

Samenvatting

Vrijwilligerswerk vormt één van de belangrijkste pijlers van de Nederlandse samenleving. In 2024 zette **50% van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder** zich in voor organisaties en verenigingen, een aandeel dat consistent hoger ligt dan veel vergelijkbare landen. Met gemiddeld **4,4 uur per week** per vrijwilliger en tientallen miljarden euro's aan vervangingswaarde, vormt vrijwilligerswerk een economische en maatschappelijke investering die aanzienlijk groter is dan officieel beleid erkent. Dit rapport onderzoekt de economische waardeberekening, sectorale verschillen, en hoe gemeenten en fondsen deze bijdrage meten en waarderen.^[1]

I. Omvang en Participatie in Nederland

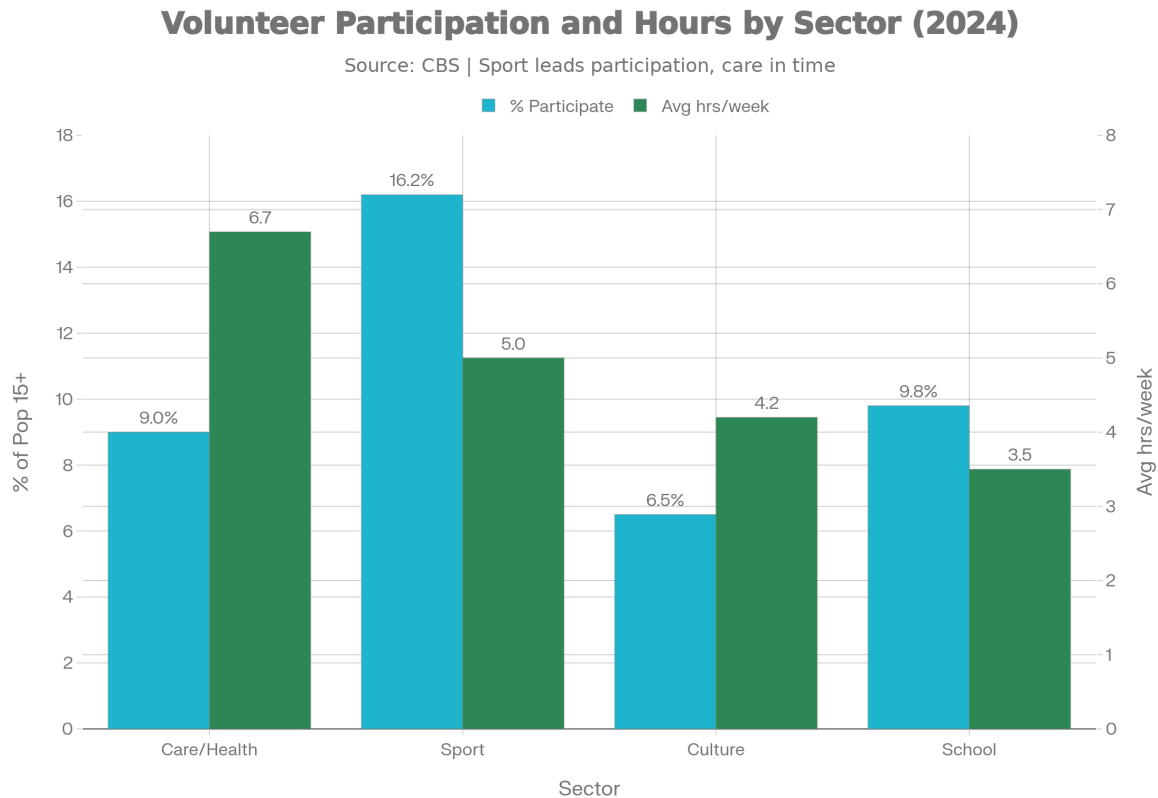
Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) publiceerde eind 2024 zijn meest recente rapport over vrijwilligerswerk, gebaseerd op onderzoeken naar sociale samenhang en welzijn. De kerngegevens tonen aan:^[2]

- **49,5%** van de Nederlandse bevolking (15+) deed vrijwilligerswerk in afgelopen 12 maanden
- **31,2%** was actief in de voorafgaande 4 weken
- **60%** van vrijwilligers is regelmatig actief (wekelijks of maandelijks)
- **40%** werkt incidenteel (af en toe of eenmalig)
- Gemiddeld **4,4 uur per week** – een daling van 4,8 uur in 2022^[3]

Deze participatiegraad plaatst Nederland in de wereldtop. Het Europese Barometer-onderzoek (2011) toonde aan dat Nederland samen met Scandinavische landen het meest vrijwilligers telt in Europa.^[4]

II. Sectorale Verdeling en Intensiteit

De economische waarde van vrijwilligerswerk verschilt significant tussen sectoren, niet alleen qua participatie maar ook qua uurinzet en type werk.

Sectorale verdeling vrijwilligerswerk in Nederland: Deelname en uurinzet (CBS 2024)

A. Zorg en Gezondheid (9,0% participatie)

De zorgsector vertoont het meest intensieve vrijwilligerpatroon. Hoewel slechts 9% van de bevolking zich vrijwillig inzet in zorg:

- **46,8% werkt wekelijks** (hoogste frequentie van alle sectoren)
- Gemiddeld **meeste uren per week** – naar schatting 6,7 uur per week
- Dit sector genereert de hoogste vervangingswaarde door de professionele equivalentie

Vrijwilligers in de zorg vervullen taken als ziekenbezoek, ondersteuning van patiënten, en logistiek werk. De professionele equivalent (zorgverlener/verpleegkundige) verdient minimaal **€14,40 per uur** (cao 2025). Dit maakt de vervangingswaarde per uur significant hoger dan in andere sectoren.^[5]

B. Sport (16,2% participatie – meeste vrijwilligers)

Sport trekt het meeste vrijwilligers:

- **34,2% werkt wekelijks**
- Gemiddeld naar schatting **5,0 uur per week**

- Lagere vervangingswaarde per uur (sportleider/instructeur: €13,80/uur)^[6]

Sportverenigingen zijn de grootste werkgever van vrijwilligers in Nederland. Deze vrijwilligers beheren clubs, organiseren wedstrijden, trainen sporters, en onderhouden faciliteiten.

C. Cultuur (6,5% participatie)

Culturele sector:

- **28,5% werkt wekelijks**
- Gemiddeld naar schatting **4,2 uur per week**
- Professionele equivalent (museummedewerker/bibliothecaris): **€11,50/uur**^[7]

Vrijwilligers in musea, bibliotheken, en theaterverenigingen vervullen gidsfuncties, administratie, en programmaorganisatie. Dit segment is groeiend: deelname steeg van 3,7% (2021, coronajaar) naar 6,5% (2024).^[8]

D. School (9,8% participatie)

Schoolgerelateerde vrijwilligers:

- **17,8% werkt wekelijks** (laagste frequentie)
- Gemiddeld naar schatting **3,5 uur per week**
- Activiteiten: oudermedewerking, scholenfondsen, activiteitenbegeleiding

III. Economische Waardeberekeningen: Methodologie en Resultaten

De economische waarde van vrijwilligerswerk kan via meerdere methoden worden berekend, elk met eigen validiteit en beperkingen.

A. De Vervangingswaarde-Methode (Replacement Cost)

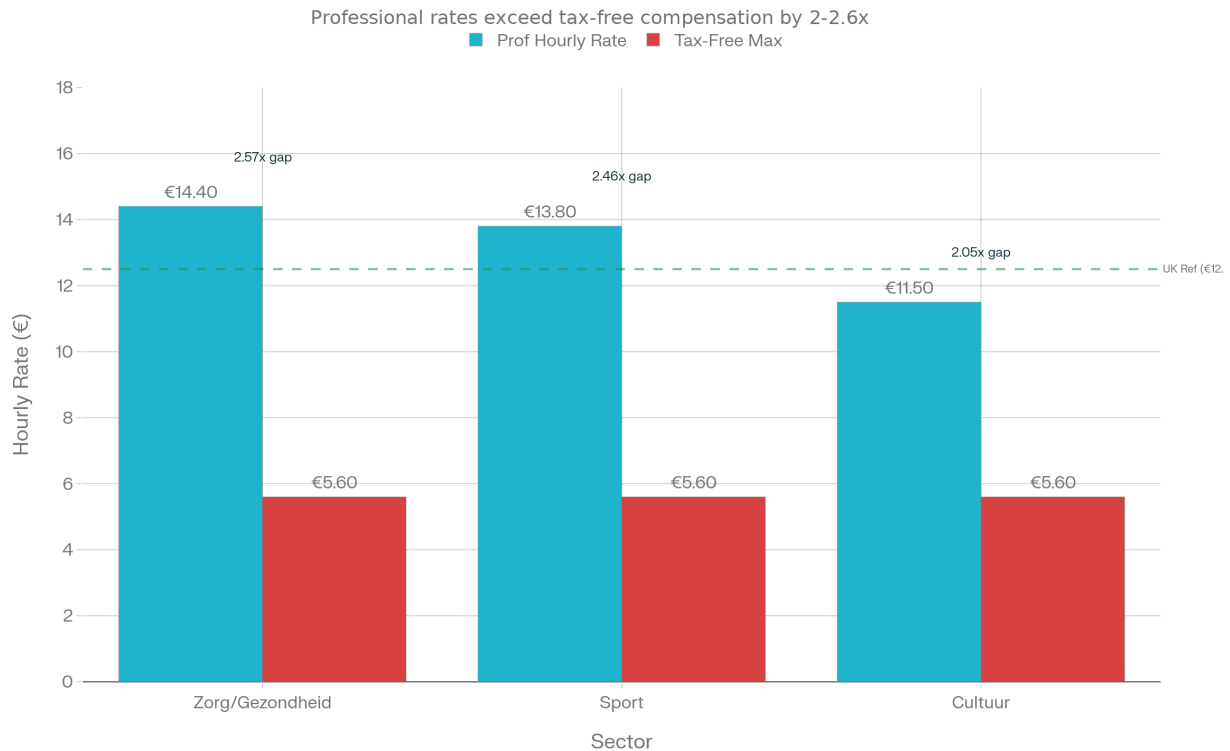
Dit is de meest gebruikte methode in praktijk:

Formule: Aantal vrijwilligersuren × professioneel equivalentuurloon

Voorbeeld berekening:

Zorg sector: ~3,8 miljoen vrijwilligers (9% van 42 miljoen bevolking 15+) × 6,7 uur/week × 52 weken × €14,40/uur = **€1,7 miljard jaarlijks vervangingswaarde alleen uit zorg**^[9]

Volunteer Work Economic Value Gap by Sector (2024-2025)

Vervangingswaarde vrijwilligerswerk per sector: Professioneel equivalent uurloon vs belastingvrije vergoeding (2024-2025)

Internationaal Vergelijk van Vervangingswaarden:

Het Verenigd Koninkrijk berekende voor 2021/22:

- **£16,43 miljard** vervangingswaarde (replacement cost)
- **Gemiddelde £13,20 per uur** voor vrijwilligers
- **£2,012 gemiddelde economische impact per vrijwilliger per jaar** ^[10]

Australië gebruikt:

- **AUD \$49,53 per uur** als standaard vervangingswaarde (Zuid-Australië)

Canada rapporteert:

- **2,07 miljard uren** jaarlijks vrijwilligerswerk
- **38,06%** van bevolking doet vrijwilligerswerk

Nederlandse Schattingen:

Oudere bronnen schatten de totale economische waarde op **€5-15 miljard**, afhankelijk van de gebruikte uurwaardering. Met meer recente CBS-data en huidige loonschalen ligt een realistische schatting dicht bij **€8-12 miljard** jaarlijks. ^[11]

B. De VIVA-Ratio (Volunteer Investment and Value Audit)

De VIVA-methode analyseert de verhouding tussen investeringen in vrijwilligersbeheer en de economische waarde van hun werk:

VIVA-Ratio = Totale Waarde Vrijwilligerswerk / Totale Investering in Vrijwilligers

Onderzoeken in Nederland, Denemarken en Engeland toonden VIVA-ratio's van 1,3 tot 13,5. Dit betekent:^[12]

- Laag: Voor elke €1 geïnvesteerd, €1,30 waarde gecreëerd
- Hoog: Voor elke €1 geïnvesteerd, €13,50 waarde gecreëerd

Voorbeeld Humanitas:

Voor de organisatie Humanitas (ca. 11.000 vrijwilligers):

- Vervangingswaarde: **€20-26 miljoen per jaar**
- Werkelijke begroting: **€20 miljoen** voor organisatie
- VIVA-ratio: Ongeveer **1:1 tot 1,3**^[13]

C. Sociaal-Economische Waarde

Verder dan pure vervangingswaarde kwantificeren onderzoekers:

- Welzijnsvoordelen: Vrijwilligers rapporteren **6% hoger geluksgevoel** dan niet-vrijwilligers^[14]
- Sociaal kapitaal: Versterking van buurtnetwerken en vertrouwen
- Gezondheidswinsten: Geïmpliceerde voordelen via betere gezondheidszorg bereik

IV. Sectorale Waardeberekening en Verschillen

Zorg/Gezondheid: Hoogste Vervangingswaarde

Waarom zorg zwaarder weegt in economische berekening:

1. **Professioneel uurloon:** €14,40-25,00 afhankelijk van specialisme
2. **Frequentie:** 46,8% wekelijks (meest regelmatig)
3. **Uurlast:** 6,7 uur/week gemiddeld
4. **Geen perfecte substitutie:** Veel zorgtaken vereisen professionele kwalificatie, dus vervangingswaarde zou hoger kunnen zijn gezien het essentiële karakter

Sport: Grootste Vrijwilligersbasis

Sport is volume-based:

1. **Professioneel uurloon:** €13,80 (fitnessinstructeur) tot €20+ (trainers hoger niveau)
2. **Participatie:** 16,2% - meeste van alle sectoren
3. **Frequentie:** 34,2% wekelijks
4. **Efficiëntie-opmerking:** Veel sportclubs kunnen niet zonder vrijwilligers bestaan; hun bijdrage is onvervangbaar op die schaal

Cultuur: Hogere Educatievereisten

Cultuursector:

1. **Professioneel uurloon:** €11,50-14,00 (bibliothecarissen, museummedewerkers)
2. **Groeitrend:** Stijging van 3,7% (2021) naar 6,5% (2024) na corona
3. **Kwaliteit:** Erfgoedvrijwilligers vereisen specifieke kennis, dus werkelijke vervangingswaarde kan hoger zijn

Leeftijdsverschillen in Sectorale Inzet:

- **65-75 jaar:** Meest actief in zorg (15%) en cultuur (11%)
- **35-45 jaar:** Vooral schoolgerelateerd (25%)
- **15-25 jaar:** Sport-voorkeur (21%)

Dit suggereert dat oudere vrijwilligers disproportioneel bijdragen aan zorg (hoogste vervangingswaarde), terwijl jongeren zich concentreren in sport (lagere vervangingswaarde per uur).

V. Hoe Gemeenten en Fondsen de Bijdrage van Vrijwilligers Berekenen

A. Gemeentelijke Praktijk

Onderzoek door Movisie en VNG toont aan dat veel gemeenten **worstelen met waardemeting**. De praktijken variëren sterk:^[15]

1. **Standaardisering:** Sommige gemeenten gebruiken een vaste vervangingswaarde (bijv. €12-15/uur) voor alle vrijwilligerswerk ongeacht sector
2. **Politieke gebruik:** Waardemeting wordt ingezet om politieke steun voor vrijwilligersprogramma's te genereren ("vrijwilligers besparen de gemeente X miljoen")
3. **Beleidsvrijheid:** Gemeenten ontvangen WMO-budget (Maatschappelijke Ondersteuning) met discretie in hoe vrijwilligerswerk wordt ondersteund

Kasselbrugse Benadering:

Volgens Regioplan (2008) gebruiken gemeenten drie benaderingen:

- **Vervangingswaarde:** Wat zou het kosten professionals in te zetten?
- **Investeringswaarde:** Hoeveel heeft de organisatie in vrijwilligerbeheer geïnvesteerd?
- **Maatschappelijke Waarde:** Hoe draagt het bij aan sociale cohesie (moeilijker kwantificeerbaar)

B. Fondsen en Subsidiedoeleinden

Nederlandse fondsen (bijv. Nationale Loterij, thematische stichtingen) accepteren:

- **VIVA-auditresultaten** als evidence van waardecreatie
- **Vervangingswaarde-berekeningen** als co-financieringsmatching
- **Resultaat-indicatoren** in jaarverslagen

Maar: Onduidelijkheid blijft bestaan. Veel organisaties voelen zich onwettig betrappt door te hoge waardeclaims – accountants aanvaarden vaak alleen geregistreerde uren als basis voor vervanging.

C. Subsidieaanvragen en Cofinanciering

In de praktijk:

- Provincies en fondsen accepteren grasduinende vrijwilligers als "in-kind co-financiering"
- Maar: alleen als uren zijn gedocumenteerd
- Waarde: Meestal niet hoger dan €10-12/uur in formeel regelgeving

VI. Belastingvrije Vrijwilligersvergoeding en Fiscale Grenzen (2025)

De Belastingdienst bepaalt maximale belastingvrije vergoedingen:

Jaar	Per Uur	Per Maand	Per Jaar
2025	€5,60 (21+) / €3,30 (<21)	€210	€2.100
2024	€5,50	€210	€2.100
2023	€5,40	€190	€1.900

Deze bedragen zijn **belastingvrij gebleven** onder de veronderstelling dat zij "niet-marktconform" zijn (lager dan professionele loon). Echter:

- **Zorg:** Professional verdient €14,40/uur – gat van €8,80
- **Sport:** Professional verdient €13,80/uur – gat van €8,20
- **Cultuur:** Professional verdient €11,50/uur – gat van €5,90

Dit toont aan dat de belastingvrije vergoeding slechts 28-51% van de vervangingswaarde dekt.

VII. Internationale Context

Belgische Vergelijking:

België berekende dat vrijwilligers werk verrichten equivalent aan **290.000 voltijdsbanen**. Meer recentelijk:^[16]

- Gemiddeld **161 uur per jaar** per vrijwilliger
- Slechts **12,5%** van bevolking in georganiseerd vrijwilligerswerk (lager dan Nederland)
- Economische waarde: **€2.257 miljoen toename** in productiewaarde bij inwerkingstelling van monetaire waardering^[17]

UK-Model:

Het Verenigd Koninkrijk rapporteert:

- **£24,69 miljard** totale economische impact (replacement cost + wellbeing benefits)
- **£16,43 miljard** replacement cost alleen
- **£8,26 miljard** welzijnsvoordelen (gekapitaliseerd via life satisfaction-studies)

Dit omvat niet alleen werk maar ook gezondheidswinsten voor vrijwilligers zelf.

VIII. Praktische Implicaties voor WeAreImpact en VrijwilligersCheck

Voor je platforms is kritieke inzicht:

1. **Sectorale Waardekaarten:** Implementeer sector-specifieke waarderingen:
 - Zorg: €14,40/uur
 - Sport: €13,80/uur
 - Cultuur: €11,50/uur
 - Gemengd: €12,50/uur (gemiddelde)
2. **Gemeentelijke Integratie:** Veel gemeenten gebruiken waardebeoordeling voor beleidsargumentatie. Je tools kunnen:
 - Uurregistratie van vrijwilligers faciliteren
 - Automatische vervangingswaarde berekenen
 - Rapporten genereren voor subsidieaanvragen
3. **Frequency-Weighting:** Regelmatige vrijwilligers (wekelijks) tellen meer dan incidenteel. Dit kunnen je algoritmes meenemen.
4. **Fundraising Argument:** Voor fondsen en overheden kan je aantonen dat je platform de "verborgen economische waarde" van vrijwilligerswerk zichtbaar maakt – waardoor organisaties beter kunnen rapporteren en advocaten.

IX. Limitations en Onzekerheden

Methodologische Vragen:

1. **Substitutie-aanname:** Vervangingswaarde gaat ervan uit dat alle vrijwilligerswerk door professionals kan worden gedaan – maar veel is onvervangbaar op die schaal
2. **Efficiëntie-korting:** Vrijwilligers zijn minder efficiënt dan professionals – traditioneel 25-30% korting genomen
3. **Informeel werk:** CBS-cijfers betreffen georganiseerd vrijwilligerswerk; informele hulp (36% in 4 weken) wordt niet meegeteld ^[18]
4. **Selectie-bias:** Hogere inkomens en opleidingen vrijwilligen meer – waardoor vervangingswaarde wellicht overschat

Data-gaps:

- Specifieke uurloondata per sectorale taak is niet openbaar beschikbaar
- VIVA-audits zijn zeldzaam in Nederland (meer in UK/Canada)
- Gemeentelijke waardeberekeningen zijn niet gestandaardiseerd

Conclusie

Vrijwilligerswerk vertegenwoordigt een economische waarde van minimaal **€8-12 miljard jaarlijks** in Nederland, gebaseerd op vervangingswaardeberekeningen. De sectorale verdeling toont aan dat zorg het meest intensief is (6,7 uur/week gemiddeld, €14,40 professioneel equivalent), gevolgd door sport (5,0 uur/week, €13,80 equivalent) en cultuur (4,2 uur/week, €11,50 equivalent).

Gemeenten en fondsen gebruiken deze waardeberekeningen primair voor beleidsverdediging en co-financieringsmatching, niet voor directe financiële toewijzing. De VIVA-ratio biedt aanvullende inzicht in de relatie tussen investeringen in vrijwilligersbeheer en economische output.

Kritisch is dat de belastingvrije vergoeding (€5,60/uur) slechts 28-51% van de werkelijke vervangingswaarde dekt, wat suggereert dat veel vrijwilligerswerk economisch ondergewaardeerd is in huidige regelgeving. Voor je platforms betekent dit een opportuniteit: transparantie over sectorale waarderingen kan de zichtbaarheid en waardering van vrijwilligerswerk aanzienlijk vergroten.

Referenties

- CBS (2025): Vrijwilligerswerk 2024 – , ^[1]
CBS (2025): Samenvatting Vrijwilligerswerk 2024 – ^[2]
CBS (2025): Uurinzet Vrijwilligerswerk – ^[3]
Eurobarometer (2011): Vrijwilligerswerk en Solidariteit – ^[4]
CAO Verpleeg- & Verzorgingshuizen & Thuiszorg 2025 – ^[5]
Salaris Sportinstructeur Nederland – , ^[6]
CAO Openbare Bibliotheken 2024-2026 – ^[7]
Boekman/Bureau Lahaut (2025): Vrijwilligers Culturele Sector – ^[8]
Berekening op basis van CBS-data en professionele loondata – , ^[9]
UK Government (2025): Estimating Economic Value Volunteering – ^[10]
Movisie & Regioplan: Waarde Vrijwillige Inzet – , ^[11]
VIVA-onderzoek: Volunteer Investment Value Audit – ^[12]
Humanitas vervangingswaarde – , ^[13]
CBS (2024): Vrijwilligerswerk en Welzijn – ^[14]
VNG & Movisie: Gemeenten waardemeting – , ^[15]
Belgische DOE-meter 2023 – ^[16]
België vrijwilligerswerk economische waarde – , ^[17]
CBS (2024): Informele hulp en sociale initiatieven – 3.3 section^[18]

✱✱

1. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/vrijwilligerswerk-2024>
2. https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/werk_en_inkomen/werken/werken-als-vrijwilliger/vrijwilligersvergoedingen/vrijwilligersvergoedingen
3. <https://www.vzinfo.nl/participatie/vrijwilligerswerk>

4. <https://vrijwilligerswerk.nl/nieuws-home/3151253.aspx?t=Het-verhaal-achter-CBS-cijfers-over-vrijwilligerswerk>
5. https://www.erim.eur.nl/fileadmin/default/content/erim/research/centres/erasmus_centre_for_strategic_philanthropy/research/publications/de_economische_waarde_van_het_vrijwilligerswerk_door_hum.pdf
6. <https://www.vzinfo.nl/participatie/regionaal/vrijwilligers>
7. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/vrijwilligerswerk-2024/2-vrijwilligerswerk-het-reguliere-deel>
8. <https://www.nlvoorelkaar.nl/vrijwilligerswerk>
9. <https://www.vca.nu/vrijwilligerswerk-redt-levens-en-de-cijfers-bewijzen-het/>
10. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/vrijwilligerswerk-2024/4-samenvatting-en-conclusie>
11. [https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Vrijwilligers langs de meetlat \[MOV-585341-00\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Vrijwilligers langs de meetlat [MOV-585341-00].pdf)
12. https://www.boekman.nl/wp-content/uploads/2024/05/BmXtra_45_def.pdf
13. <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/rapporten-1400-1499/Eindverslag-6-februari-2008.pdf>
14. <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/vrije-tijd/>
15. <https://katalys.nl/vrijwilligerswerk-van-on-schatbare-waarde/>
16. <https://www.movisie.nl/artikel/waarde-vrijwillige-inzet>
17. https://www.rsm.nl/fileadmin/Faculty-Research/Departments/Business-Society_Management/waarde_vrijwilligerswerk_goed_bestuur.pdf
18. <https://nl.deedmob.com/blog/why-the-monetary-value-of-volunteering-matters-and-how-to-calculate-it>
19. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2011/2011-european-year-of-volunteering/aggregate-report/nl-aggregation-report-2011-european-year-of-volunteering-20110.pdf>
20. https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/wp-content/uploads/2015/10/PUB_3366_vrijwilligerswerk-1.pdf
21. <https://www.nov.nl/nieuws-home/3151253.aspx>
22. https://www.rsm.nl/fileadmin/Faculty-Research/Departments/Business-Society_Management/50plus_meijs_parren_simmons_rapport_de_oudere_vrijwilliger_beschouwd.pdf
23. <https://users.ugent.be/~sbaert/BAERTDETOLLENAEREVrijwilligerswerk.pdf>
24. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2025/vrijwilligerswerk-2024?onepage=true>
25. <https://socialsecurity.belgium.be/nl/cijfers-van-sociale-bescherming/internationale-statistieken-over-sociale-uitgaven-waar-situeert>
26. https://ellisarchive.org/sites/default/files/2022-01/Valuing_vols_in_Europe.pdf
27. <https://bureau-lahaut.nl/wie-zet-zich-in-voor-cultuur-vrijwilligers-in-beeld/>
28. <https://www.socialevraagstukken.nl/gemeenten-worstelen-met-instrumentalisering-van-vrijwilligerswerk/>
29. <https://ifrcgo.org/africa/docs/VOLUNTEERS/Volunteer Investment and Value Audit.pdf>
30. <https://www.movisie.nl/artikel/hoe-werken-vooruitstrevende-gemeenten-aan-vrijwilligerswerkbeleid>
31. <https://bdrccs.org/volunteer-investment-and-value-audit-viva-2014/>
32. <https://www.simplifiedcard.com/vrijwilligersvergoeding-2025/>

33. <https://www.volunteerfdip.org/countries-with-highest-numbers-of-volunteers-usa-canada-australia-uk-france>
34. https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20160624/verslag_van_een
35. <https://www.bvradvies.nl/nieuws/vrijwilligersvergoeding-2025/>
36. <https://volunteer.ca/economic-value-to-volunteering/>
37. <https://www.stichting.nl/maximaal-vrijgestelde-vrijwilligersvergoeding/>
38. <https://vsant.org.au/value-of-volunteering/>
39. <https://www.verenigingen.nl/maximaal-vrijgestelde-vrijwilligersvergoeding/>
40. <https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/wp-content/uploads/2017/02/kerngegevens-van-het-vrijwilligerswerk-in-belgie.pdf>
41. <https://martijnschut.blog/wp-content/uploads/2024/10/vng-handreiking-samenwerken-met-vrijwilligersorganisaties-20241009.pdf>
42. <https://bpact.be/nl/in-belgie-doen-vrijwilligers-werk-dat-equivalent-is-aan-290-000-voltijdsen/>
43. <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR213690>
44. <https://vrijwilligerswerk.nl/themas/wetenschap/publicaties+wetenschap/1023945.aspx?t=de+oudere+vr+ijwilligers+beschouwd+-+meijs%2C+parren%2C+simons+-+2017>
45. https://media.kbs-frb.be/nl/media/7735/Le_volontariat_en_Belgique.pdf
46. https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Prestatieveld4/Een_steunpunt_vrijwilligerswerk_iets_voor_uw_gemeente.pdf
47. <https://www.gov.uk/government/publications/estimating-the-economic-and-social-value-of-volunteering/estimating-the-economic-and-social-value-of-volunteering>
48. <https://measure-up.org/mu-outcomes/volunteering/>
49. <https://www.vca.nu/wp-content/uploads/2020/09/thesis-de-nieuwe-vrijwilliger-maaik-hermes.pdf>
50. <https://loonwijzer.nl/salaris/minimumloon-check/minimumloon-per-cao/jouw-minimumloon-in-verzorgingshuis-verpleeghuis-en-thuiszorg>
51. <https://www.werkzoeken.nl/salaris/sportinstructeur/>
52. <https://museumvereniging.nl/kennisbank/museum-cao/>
53. <https://ambtenarensalaris.nl/salarisschalen-vvt/>
54. <https://www.sport-people.nl/contact/blog/wat-verdient-een-personal-trainer/>
55. https://www.debibliotheken.nl/app/uploads/2024/09/240919_Cao-OB-2024-2026-ondertekend.pdf
56. <https://bky.jobs/nieuws/nieuws/wat-verdient-een-verpleegkundige>
57. <https://business.virtuagym.com/nl/blog/wat-verdient-een-fitness-trainer/>
58. <https://www.debibliotheken.nl/app/uploads/2024/08/Salaristabel-per-1-juli-2024-nieuwe-vormgeving.pdf>
59. <https://www.fnv.nl/getmedia/40b7bba6-4a46-420b-a828-e62666417d8f/1728-verpleeg-verzorgingshuizen-thuiszorg-en-jeugdgezondheidszorg-vvt-cao-01-01-2022-tm-31-12-2024-v09062024.pdf?ext=.pdf>